STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

DOM
2025-04-24
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 10501-24

PARTER

Kärande
1. Karin Brodin, [redacted]
2. Pär Brodin, [redacted]

Ombud för 1 och 2: Juristerna Fredrik Bäärnhielm Thorslund, Maxim del Río Diaz, Elmer Jonstoij Berg och
Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Svarande
Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena [redacted] och [redacted]

DOMSLUT

1. Staten genom Justitiekanslern ska till var och en av Karin Brodin och Pär Brodin betala 40 000 kr och ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 juni 2024 till dess betalning sker.

2. Staten genom Justitiekanslern ska ersätta Karin Brodin och Pär Brodin för rättegångskostnader med 161 400 kr, varav 158 600 kr avser ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Rådhuset, Scheelegatan 7	08- 561 652 40 **E-post**: stockholms.tingsratt@dom.se www.stockholmstingsratt.se		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Karin Brodin och Pär Brodin (makarna Brodin) äger gården [redacted] utanför [redacted]. Gården innefattar ett mindre skogsbestånd om ca 32 hektar.

År 1995 respektive 2016 fattade Skogsstyrelsen beslut om att registrera två nyckelbiotoper på makarna Brodins fastigheter [redacted] och [redacted]. En nyckelbiotop är ett skogsområde som bedöms ha mycket stor betydelse för skogens flora och fauna där det finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter. Nyckelbiotoper registreras av Skogsstyrelsen i ett offentligt register och presenteras i en karttjänst på myndighetens hemsida. Registreringarna skedde enligt följande:

(i) I april 1995 registrerades nyckelbiotopen N [redacted], omfattande ca 4,6 hektar av fastigheten [redacted].

(ii) Den 22 september 2016 registrerades nyckelbiotopen N [redacted], omfattande ca 8,9 hektar av [redacted]1 samt ytterligare ca 0,7 hektar av [redacted].

År 2019 blev nyckelbiotoperna angripna av barkborrar. Makarna Brodin anmälde då till Skogsstyrelsen att de planerade att avverka angripna träd. Skogsstyrelsen informerade makarna Brodin genom en skrivelse den 27 juni 2019 om att myndighetens uppfattning var att området borde lämnas helt orört. Skogsstyrelsen har inte meddelat några förelägganden eller förbud gentemot makarna Brodin.

Den 2 juli 2020 överklagade makarna Brodin nyckelbiotopsregistreringarna N [redacted] och N [redacted] på fastigheterna [redacted] och [redacted]. De anförde att registreringarna får till följd att möjligheterna till ett effektivt skogsbruk omintetgörs och att registreringarna utgör en överträdelse av deras egendomsskydd som saknar stöd i lag.

Den 16 november 2021 bedömde Förvaltningsrätten i Linköping att nyckelbiotops-registreringarna på makarna Brodins fastigheter hade en sådan handlingsdirigerande och påvisbar effekt att de utgjorde överklagbara förvaltningsbeslut. Vidare fann förvaltningsrätten att Skogsstyrelsen saknat stöd i rättsordningen när den registrerat nyckelbiotoperna och undanröjde därför registreringarna.

Efter att Skogsstyrelsen överklagat förvaltningsrättens dom avslog Kammarrätten i Jönköping den 7 december 2022 överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen, som gav prövningstillstånd i målet efter överklagande från Skogsstyrelsen, konstaterade att nyckelbiotopsregistreringarna har en handlingsdirigerande effekt och att de därmed utgör förvaltningsbeslut. Däremot fann domstolen att Skogsstyrelsen ”inte haft något ansvar för eller annars varit inblandad i införandet eller utformningen av certifieringssystemen” och att ”[d]et förhållandet att en registrering kan leda till att en markägare får avsättningsproblem kan därför inte tillmätas någon betydelse för frågan om det föreligger överklagbarhet enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer”. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde följaktligen att ”ett beslut om att registrera en nyckelbiotop därmed inte [kan] anses utgöra ett beslut som är av en sådan karaktär att det är överklagbart”. Den 4 januari 2024 undanröjde Högsta förvaltningsdomstolen kammarrättens och förvaltningsrättens domar samt avvisade makarnas överklagande till förvaltningsrätten.

YRKANDEN

Makarna Brodin har yrkat att Staten genom Justitiekanslern (Staten) ska förpliktas att till var och en av dem betala 60 000 kr och ränta från den 18 juni 2024, dvs. dagen för delgivning av stämningsansökan, till dess att betalning sker.

Staten har bestritt yrkandet, men vitsordat sättet att beräkna ränta.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Makarna Brodin

Överträdelse av egendomsskyddet enligt art 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar har inneburit inskränkningar i makarna Brodins egendomsskydd enligt artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen genom att deras möjligheter att förfoga över de registrerade områdena begränsats i tre avseenden:

1. Makarna har förhindrats att förfoga fritt över den registrerade marken utan att först samråda med tillsynsmyndigheten.
2. Registreringarna har försvårat för makarna att sköta om skogen till följd av de särskilda anvisningarna från Skogsstyrelsen om hur skogen får brukas.
3. Registreringarna har försvårat för makarna att sälja virke från de registrerade skogsområdena och minskat fastigheternas värde.

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar på fastigheterna har saknat stöd i lag i den mening som avses i artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen.

Överträdelse av rätten till domstolsprövning enligt art 6.1 Europakonventionen alternativt rätten till effektivt rättsmedel enligt art 13 Europakonventionen

Eftersom det har förelegat en reell och seriös tvist vars utfall haft en direkt påverkan på makarna Brodins egendomsskydd har de haft en rätt till domstolsprövning enligt artikel 6.1 Europakonventionen.

Eftersom Högsta förvaltningsdomstolen avvisade makarna Brodins överklagande har Staten överträtt makarna Brodins rätt till domstolsprövning enligt artikel 6.1 Europakonventionen alternativt effektivt rättsmedel enligt artikel 13 Europakonventionen.

Ersättningsskyldighet för ideell skada

Överträdelserna ger makarna Brodin rätt till ersättning för ideell skada. Ideellt skadestånd är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen. Med hänsyn till överträdelsernas art och omständigheterna i övrigt är 60 000 kr ett skäligt belopp för den ideella skadan. Som omständigheter i övrigt bör beaktas att överträdelserna avser en familjegård som har ett stort affektionsvärde för makarna Brodin; att överträdelserna har inneburit att makarna Brodin uppfattat sig förhindrade att effektivt skydda skogen från ett omfattande skadedjursangrepp; att överträdelserna har bidragit till långtgående samlade effekter på makarna Brodins förfogandemöjligheter över skogen på gården; samt att makarna Brodin har försökt komma till rätta med överträdelserna genom den bakomliggande förvaltningsprocessen.

Staten

Överträdelse av egendomsskyddet enligt art 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen

Det förnekas att makarna Brodins egendomsskydd enligt artikel 1 till tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen inskränkts. Nyckelbiotopsregistreringarna har inte medfört några faktiska eller rättsliga konsekvenser som var för sig eller gemensamt inneburit en begränsning, eller i vart fall inte en tillräckligt påtaglig sådan, i makarna Brodins möjlighet att nyttja sin egendom för att det ska vara fråga om ett ingrepp som omfattas av Europakonventionens egendomsskydd. Skogsstyrelsens beslut att registrera de aktuella nyckelbiotoperna har inte utlöst en straffsanktionerad samrådsplikt. I vart fall har inte samrådsplikten på ett tillräckligt påtagligt sätt påverkat kärandenas möjligheter att förfoga över sin egendom. Nyckelbiotopsregistreringarna har inte legat till grund för några råd och anvisningar som begränsat makarna Brodins möjligheter att sköta om skogen. I vart fall saknas det orsakssamband mellan nyckelbiotopsregistreringarna och eventuella begränsningar. Staten vitsordar inte att nyckelbiotopsregistreringarna i sig

har försvårat för makarna Brodin att sälja virke. I vart fall har Staten inte ansvar för privata aktörers agerande.

Ett eventuellt ingrepp i makarna Brodins egendomsskydd har haft stöd i lag i den mening som avses i artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen. Ett eventuellt ingrepp har tillgodosett ett allmänt intresse och stått i proportion till det syfte som ska uppnås.

Överträdelse av rätten till domstolsprövning enligt art 6.1 Europakonventionen alternativt rätten till effektivt rättsmedel enligt art 13 Europakonventionen

Staten förnekar att det är fråga om en reell och seriös tvist om en rättighet och följaktligen även att det förelegat någon rätt till domstolsprövning grundad på artikel 6.1. I vart fall har det förvaltningsrättsliga målet som avslutades med HFD 2024 ref. 1 tillgodosett denna rätt. För det fall tingsrätten skulle finna att det skett en överträdelse av makarna Brodins egendomsskydd erkänner Staten dock att en överträdelse av artikel 6.1 skett.

Artikel 6.1 utgör lex specialis till artikel 13. Någon prövning utifrån artikel 13 behöver därför inte göras. I vart fall kan makarna Brodin inte på rimliga grunder påstå sig vara offer för brott mot Europakonventionen och omfattas därför inte av skyddet enligt artikel 13. Under alla förhållanden tillgodoses rätten till ett effektivt rättsmedel genom möjligheten att föra en skadeståndstalan med stöd av Högsta domstolens praxis och 3 kap. 4 § skadeståndslagen. Det har därför inte skett någon överträdelse av artikel 13.

Ersättningsskyldighet för ideell skada

Det förnekas att eventuell överträdelse ger makarna Brodin rätt till ersättning för ideell skada. Ideellt skadestånd är inte nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.

UTREDNING

Vid huvudförhandlingen har förhör under sanningsförsäkran hållits med Karin Brodin och Pär Brodin. På makarna Brodins begäran har vittnesförhör hållits med [redacted]. På Statens begäran har vittnesförhör hållits med [redacted], [redacted] och [redacted].

Parterna har därutöver åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Statens skadeståndsansvar

Av 3 kap. 4 § skadeståndslagen följer att staten ska ersätta

1. personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada och skada på grund av kränkning om skadan uppkommit till följd av att den skadelidandes rättigheter enligt Europakonventionen har överträtts från statens sida, och

2. annan ideell skada som uppkommit till följd av en sådan rättighetsöverträdelse.

Skadestånd enligt första stycket ska endast utges i den utsträckning det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen.

Den rätt till skadestånd som kodifierats genom denna bestämmelse har sin grund i Europakonventionens krav på varje konventionsstat att tillhandahålla effektiva rättsmedel i fråga om överträdelser av de rättigheter som finns i konventionen. Europakonventionens närmare innehåll klargörs i första hand av konventionens och tilläggsprotokollens texter. I den utsträckning Europadomstolen har klargjort hur en fråga ska

bedömas bör svenska domstolar vara lojala med den tolkningen. Samtidigt framgår det av Europadomstolens praxis att konventionsstaterna ofta har en bedömningsmarginal i förhållande till bestämmelserna i konventionen. Det uppställs inte något krav på att det ska vara uppenbara överträdelser av konventionen för att skadeståndsansvar ska komma i fråga. (Se prop. 2017/18:7 s. 20–22.)

I förarbetena framhålls vidare att det inte uppställs något krav på att en konventionsöverträdelse ska ha varit allvarlig för att en skadeståndstalan ska kunna bifallas. Om överträdelsen skulle vara mindre allvarlig bör det i stället vara något som en domstol kan ta hänsyn till vid bedömningen av skadans storlek. (Se a. prop. s. 33.)

Om inskränkningar i rättigheterna får göras – vilket ibland framgår uttryckligen av konventionen och i vissa fall därutöver av Europadomstolens praxis – krävs att de omständigheter som åberopas till stöd för talan verkligen innebär en inskränkning. Därefter måste prövas om inskränkningen syftar till att tillgodose något av de legitima ändamål som räknas upp i konventionsartikeln. Slutligen måste prövas om inskränkningen är föreskriven i lag – i den betydelse som avses i konventionen – och om den är proportionerlig i förhållande till sitt syfte. Om en inskränkning som är tillåten enligt konventionen inte uppfyller kravet på lagenlighet och proportionalitet, utgör den en överträdelse av konventionen. Inom områden där staterna ges en bredare bedömningsmarginal ligger det nära till hands att anse att utrymmet för att konstatera att tillämpningen av en lagregel eller annat handlande innefattat en konventionsöverträdelse minskar i motsvarande mån. Det gäller bl.a. vid avgörande av om en rättighet ska ges företräde i förhållande till en annan rättighet och vid den proportionalitetsavvägning som krävs enligt vissa konventionsartiklar. Detsamma gäller beträffande bedömningen av vilka allmänna intressen och behov som anförs till stöd för införande av lagstiftning om egendomsberövanden eller kontroll av egendom. En strängare bedömning kan däremot vara påkallad när det gäller frågan om en inskränkning i en rättighet uppfyller kravet på laglighet. (Se SOU 2010:87 s. 325 ff.)

Art. 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen

Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.

I första stycket finns dels en allmän regel som ger uttryck för principen om respekt för äganderätten (första meningen), dels en regel som uppställer villkor för berövande av egendom (andra meningen). Slutligen finns i andra stycket en regel som behandlar förutsättningarna för att göra inskränkningar i rätten att utnyttja egendom. (Se Hans Danelius m.fl., Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, Juno Version 6, s. 702 f. samt SOU 2025:2 s. 283.)

När det gäller inskränkningar i rätten att använda egendom har Europadomstolen anlagt ett för den enskilde strängt synsätt och funnit även ganska tyngande begränsningar av ägarens rättigheter kunna accepteras i det allmänna intresset. Staten har med andra ord tillerkänts ett ganska stort utrymme för att bedöma vilka inskränkningar som ter sig som rimliga med hänsyn till övergripande intressen. (Se Hans Danelius, a.a., s. 722.)

En inskränkning i rätten att använda egendom måste uppfylla kraven på laglighet och proportionalitet som utvecklats i Europadomstolens praxis. Kravet på lagstöd ska inte förstås som ett formellt krav på att inskränkningen ska vara föreskriven på viss normnivå. Det som avses är att det ska finnas stöd i den inhemska rätten, t.ex. genom etablerad rättspraxis eller föreskrifter i någon form. Kravet innebär något förenklat att den inskränkande ”lagen” måste uppfylla rimliga anspråk på rättssäkerhet i enlighet med

rättsstatsprincipen. Den måste även ge skydd mot godtycke och vara tillgänglig för allmänheten samt vara utformad med den precision som krävs för att inskränkningen ska kunna vara någorlunda förutsägbar för den som kommer att påverkas av den. (Se SOU 2025:2 s. 287.)

Proportionalitetskravet innebär att det uppställs ett krav på att rättighetsbegränsande åtgärder ska stå i rimlig proportion till det intresse som ska tillgodoses. När det gäller egendomsskyddet innebär det att, även om det finns ett allmänt intresse som kan motivera en begränsning, det måste göras en avvägning mellan det allmännas och den enskildes intresse, och åtgärden måste genomföras på ett sådant sätt att den inte innebär en oskälig börda för den enskilde. Proportionalitetsprincipen ska tillämpas oavsett vilken av de tre reglerna i artikel 1 som ett ingrepp i egendomsskyddet prövas mot. Vid tillämpningen av principen har staterna en förhållandevis vid bedömningsmarginal. (Se SOU 2025:2 s. 286 f.)

Prövningen av proportionalitetskravet ska ske i tre led. Prövningen avser om det aktuella ingreppet är ägnat att tillgodose det avsedda ändamålet (ändamålsenlighet), om ingreppet är nödvändigt för att uppnå det avsedda ändamålet eller om det finns likvärdiga, mindre ingripande alternativ (nödvändighet) och slutligen om den fördel som det allmänna vinner står i rimlig proportion till den skada som ingreppet förorsakar den enskilde (proportionalitet i strikt mening). (Se NJA 2018 s. 753 p. 23.)

Tingsrättens bedömning

Har Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar inneburit en inskränkning av makarna Brodins egendomsskydd?

Rättsliga konsekvenser

Markägares samrådsskyldighet gäller bl.a. om denne vill vidta åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön (se 12 kap. 6 § miljöbalken). Samrådsskyldighet föreligger bl.a. om avverkning ska ske inom ett område som innehåller en nyckelbiotop. Skogsområdet behöver dock inte vara registrerat som nyckelbiotop av myndighet för att omfattas av samrådsskyldigheten. (Se Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om anmälningsskyldighet för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende skogsbruksåtgärder.)

Markägarens samrådsskyldighet föreligger således om skogen innehåller sådana naturvärden som följer av definitionen av nyckelbiotop. Skogsstyrelsens registreringsbeslut är därmed inte ett nödvändigt villkor för samrådsskyldighet, dvs. skyldigheten kan föreligga ändå. Registreringsbeslutet är dock ett tillräckligt villkor för samrådsskyldighet, dvs. skyldigheten föreligger alltid om Skogsstyrelsen fattat beslut om registrering. Tingsrätten anser därför att det finns ett tydligt orsakssamband mellan Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistrering och makarna Brodins samrådsskyldighet.

Efter anmälan om samråd rekommenderade Skogsstyrelsen markägarna att de befintliga naturvärdena gynnades lämpligast genom att området lämnades helt orört (se ab 95). Makarna Brodin följde också Skogsstyrelsens anvisning. Om samrådet inte skulle ha lett till en samsyn hade Skogsstyrelsen ytterst kunnat meddela förbud mot den verksamhet som markägaren önskade bedriva på marken (se 12 kap. 6 § miljöbalken fjärde stycket). Nyckelbiotopsregistrering kan också få betydelse vid prövningen av brottet otillåten miljöverksamhet (se SOU 2020:73 s. 704 f.).

Sammantaget anser tingsrätten att det är klarlagt att nyckelbiotopsregistreringarna har fått rättsliga konsekvenser för makarna Brodin.

Ekonomiska konsekvenser

En statlig utredning har bedömt att Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar bör upphöra, bl.a. på grund av de ekonomiska konsekvenserna för den enskilde markägaren (se SOU 2020:73 s. 735 ff.). I en efterföljande proposition har regeringen delat utredningens bedömning och framhållit bl.a. att även om det framgår tydligt av certifieringsorganisationernas standarder att avverkningsbegränsningarna gäller oavsett om nyckelbiotoper är registrerade eller inte, så går det inte att bortse från att det har betydelse om en statlig myndighet har registrerat och publicerat en uppgift officiellt om att ett skogsområde uppfyller kriterierna för nyckelbiotop (se prop. 2021/22:58 s. 32 ff.).

Makarna Brodins skriftliga bevisning i den här delen (se bl.a. ab 2 och 78) ligger helt i linje med vad som framstår som ett etablerat faktum, nämligen att en nyckelbiotopsregistrering får ekonomiska konsekvenser för markägaren.

Sammanfattande bedömning

De rättsliga och ekonomiska konsekvenserna av nyckelbiotopsregistreringarna bedöms sammantaget utgöra en inskränkning i makarna Brodins egendomsskydd i den mening som avses i Europakonventionen.

Uppfyller inskränkningen i makarna Brodins egendomsskydd kraven på laglighet och proportionalitet?

Laglighetskravet

Till en början kan konstateras att Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar har saknat direkt stöd i författning. Det finns varken regler som beskriver hur prövningen ska gå till eller vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för ett beslut om registrering. En statlig utredning har bedömt att det inte kan anses klarlagt att Skogsstyrelsen haft tillräckligt stöd i rättsordningen för inventeringen och registreringen av nyckelbiotoper (se SOU 2020:73 s. 708 ff.). Ett flertal förvaltningsdomstolar har gjort samma bedömning, se bl.a. Kammarrätten i Jönköping i det ärende som sedan prövades av Högsta domstolen i HFD 2024 ref. 1 (Högsta förvaltningsdomstolen prövade inte frågan om laglighet, se p. 20). Den 21 december 2021 beslutade Skogsstyrelsen att upphöra med nyregistrering av nyckelbiotoper, bl.a. med hänvisning till att det är osäkert om det finns rättsligt stöd för att fatta dessa beslut.

Mot denna bakgrund anser tingsrätten att Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar inte har skett med ett sådant rättsligt stöd som lever upp till Europakonventionens laglighetskrav. Redan på denna grund anser tingsrätten att nyckelbiotopsregistreringarna utgjort en överträdelse av makarna Brodins egendomsskydd i den mening som avses i Europakonventionen. Tingsrätten anser ändå att det är lämpligt att pröva om nyckelbiotopsregistreringarna kan anses ha uppfyllt proportionalitetskravet för det fall hovrätten efter ett överklagande skulle göra en annan bedömning än tingsrätten i fråga om laglighetskravet.

Proportionalitetskravet

I syfte att kartlägga höga naturvärden har Skogsstyrelsen under många år inventerat och registrerat nyckelbiotoper. Verksamheten har haft ett uttryckligt politiskt stöd och också utgjort en grund i den svenska skogspolitiken. Det har också varit tydligt att

politiken har ansett att inventeringen på småskogsbrukets marker är viktig för skogspolitikens genomförande och ska finansieras av staten. Den närmare utformningen av inventeringen har dock överlämnats åt Skogsstyrelsen. (Se SOU 2020:73 699 f.)

Det har således funnits ett allmänt formulerat ändamål med nyckelbiotopsregistreringarna. Eftersom det har saknats tydligt rättsligt stöd för registreringarna går det dock inte att slå fast att registreringarna varit ändamålsenliga. I fråga om registreringarna har varit nödvändiga för att uppnå det avsedda ändamålet konstaterar tingsrätten följande. Statens egen inställning är att registreringarna som sådana inte har utlöst någon samrådsskyldighet. Staten har, trots att frågan varit aktuell under flera års tid, inte infört något tydligt rättsligt stöd för registreringarna och på det sättet framhållit registreringarnas nödvändighet. Skogsstyrelsen har därtill upphört med registreringarna. Under dessa förhållanden kan nyckelbiotopsregistreringarna svårligen anses ha varit nödvändiga för att uppnå det avsedda ändamål (särskilt som ändamålet varit mycket vagt formulerat). Vid en samlad bedömning står det allmännas fördelar med nyckelbiotopsregistreringarna inte alls i rimlig proportion till makarna Brodins nackdelar av de samma.

Sammanfattande bedömning

Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistreringar har inte levt upp till kraven på laglighet och proportionalitet. Staten har därmed gjort sig skyldig till en överträdelse av makarna Brodins egendomsskydd enligt art 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen.

Överträdelse av makarna Brodins rätt till domstolsprövning enligt art 6.1 Europakonventionen alternativt rätt till effektivt rättsmedel enligt art 13 Europakonventionen

Staten har erkänt överträdelse av rätten till domstolsprövning enligt art 6.1 under den förutsättningen att tingsrätten skulle anse att Staten överträtt makarna Brodins egendomsskydd. Med stöd av Statens erkännande anser därför tingsrätten att Staten även gjort sig skyldig till en överträdelse av makarna Brodins rätt till domstolsprövning.

Det blir inte aktuellt att pröva makarna Brodins påstående om överträdelse av rätten till effektivt rättsmedel art 13 eftersom det påståendet åberopats som ett alternativ till påståendet om överträdelse av rätten till domstolsprövning.

Har makarna Brodin rätt till ersättning för ideell skada?

Vid bedömningen av om skadestånd är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen ska särskilt avseende fästas vid om det inte är eller har varit möjligt att komma till rätta med en konventionsöverträdelse på något annat sätt. Det är viktigt att det inte ställs orimliga krav på enskilda som har utsatts för överträdelser. (Se prop. 2017/18:7 s. 24 ff.)

Makarna Brodin har överklagat nyckelbiotopsregistreringarna och frågan har prövats i samtliga instanser. Makarna Brodin får därigenom anses ha försökt komma till rätta med överträdelserna av såväl egendomsskyddet som rätten till domstolsprövning. Tingsrätten anser därför att ett ideellt skadestånd är nödvändigt för att gottgöra överträdelserna.

Skadestånd för ideell skada ska bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt (5 kap. 8 § skadeståndslagen). Europadomstolens krav på kompensatoriska rättsmedel utgör en ram för vilken ersättning som ska utgå. Denna ram måste dock som huvudregel bestämmas på ett sätt som harmonierar med svensk skadeståndsrätt. Beloppen bör därför närmast motsvara de belopp som döms ut som kränkningsersättning vid brott. (Se prop. 2017/18:7 s. 39 och 40.)

Staten skulle ha haft rätt att införa den typ av inskränkningar av egendomsskyddet som nyckelbiotopsregistreringarna utgjort under förutsättning att de levt upp till laglighets- och proportionalitetskraven. Av det skälet är överträdelsen inte alltför allvarlig. Det är dock förhållandevis allvarligt att inskränkningarna i egendomsskyddet inte alls levt

upp till laglighets- och proportionalitetskraven. Särskilt i ljuset av att frågan om nyckelbiotopsregistreringarnas rättsliga stöd övervägts under flera års tid av Skogsstyrelsen, förvaltningsdomstolar, en statlig utredning och därefter regering och riksdag utan att slutligt besvaras. Överträdelsen av rätten till domstolsprövning är i detta fall en direkt följd av överträdelsen av egendomsskyddet och bedöms därför som mindre allvarlig.

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att beloppet för ideellt skadestånd för var och en av makarna Brodin bör bestämmas till 40 000 kr. Sättet att beräkna ränta är vitsordat.

Rättegångskostnader

Även om makarna Brodin inte fått fullt bifall till sina yrkanden anser tingsrätten att de ska anses som vinnande part. Makarna Brodin har därför rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Beloppet är vitsordat. Ränta på beloppet ska utgå enligt lag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02)
Ett överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 15 maj 2025. Prövningstillstånd krävs.

Måns Wigén